

Inleiding.

GEEF OORLOGSDODEN EEN GEZICHT !

Hendrik Jan Fokma pleegde verzet door o.a. telefoonleidingen van Duitsers te saboteren. Hij werd opgepakt en kwam bij een vluchtpoging om het leven.

Maria Driessen was arts en zij was getrouwd met Friedrich Peljack, kinderarts. Samen hadden zij zeven kinderen. Op 22 februari kreeg hun huis een voltreffer en daarbij kwamen Maria, haar man en vijf van hun zeven kinderen om het leven. Haar dochter Sigrid en zoon Fritz konden nog net worden uitgegraven. Zij waren zwaar gewond maar hebben de ramp overleefd.

Hansje en Fransje van Kalmthout zaten op de Montessorikleuterschool. Tijdens het bombardement kreeg de kleuterschool een voltreffer: 24 kleuters onder wie deze twee broertjes, kwamen daarbij om.

Jopie Sünnen kwam met vijf andere jongens en twee Engelse soldaten om door de ontploffing van munitie. Vermoedelijk speelden de jongens met een handgranaat.

Ida Kalf woonde in Den Bosch. Zij dook met haar broer en ouders onder in Nijmegen, werd op 10 april verraden, gearresteerd en op transport gezet naar Westerbork. De familie werd op 27-4-1943 op transport gesteld naar het concentratiekamp Sobibor. Drie dagen later werden Ida, haar broer en haar moeder omgebracht.

Frits Backer was in Nijmegen geboren en kwam als Nederlandse militair om toen een Britse onderzeeër het Japanse schip Junyo Maru torpedeerde. Hij kreeg een zeemansgraf.

Bovenstaande voorbeelden maken duidelijk dat velen in Nijmegen op een vreselijke manier te maken kreeg met de oorlog.

In Nijmegen is een website geopend www.oorlogsdodennijmegen.nl met daarin opgenomen de namen van ongeveer 2500 oorlogsdoden. Het zijn inwoners van Nijmegen die soms elders zijn omgekomen bijvoorbeeld in een concentratiekamp, door tewerkstelling in Duitsland of in militaire dienst. Het kunnen ook slachtoffers zijn uit andere plaatsen die zich toevallig in Nijmegen bevonden en bijvoorbeeld door het bombardement van 22 februari 1944 zijn omgekomen.

Maar er zijn nog veel meer slachtoffers, lang niet iedereen is bekend of geïdentificeerd. Veel gesneuvelde buitenlandse militairen zijn bijvoorbeeld nog niet opgenomen.

Te raadplegen :

www.oorlogsdodennijmegen.nl

Bart Janssen “ De pijn die blijft” ooggetuigenverslagen van het bombardement van Nijmegen 1944. Amsterdam 2005.

Frank Eliëns “ Nijmegen tussen bezetting en bevrijding “. Zaltbommel 1995
Hierin: veel fotomateriaal over de oorlogsperiode in Nijmegen en alle namen van de weggevoerde Joden.

J. Rosendaal “Nijmegen ’44. Verwoesting, verdriet en verwerking”. Nijmegen 2009

De Werkgroep Oorlogsdoden Nijmegen bestaat uit vertegenwoordigers van het Stedelijk 4 & 5 mei Comité Nijmegen, de Radboud Universiteit, het Regionaal Archief Nijmegen en het Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945 in Groesbeek en de auteur Bart Janssen.

Er zijn niet veel mensen meer die de oorlog zelf hebben meegemaakt en zich dat nog goed kunnen herinneren. Daarom vragen we ook aan iedereen : hebben jullie misschien op zolder nog een doos met foto's bidprentjes of brieven uit de oorlogstijd? Ken je iemand die nog veel informatie heeft over de oorlogsslachtoffers in en rond Nijmegen ? Zo ja, neem dan contact met ons op : info@oorlogsdodennijmegen.nl.

Je naam: _____

Opdracht A versie 1: *De slachtoffers*.

Maak de onderstaande opdrachten in een worddocument. Zet er boven welke versie je maakt.

Je verslag moet in eigen woorden zijn, het mag dus GEEN PLAK- EN KNIPWERK!!

Let op: goed Nederlands (spellingcontrole!), verzorging.

Inleveren in een mapje met titelblad (titel, je naam, klas, datum)!

Deadline: _____

Weging cijfer: _____

Ga naar www.oorlogsdodennijmegen.nl

- Zoek in de website naar slachtoffers met jouw achternaam of die van familie of vrienden. Als er meerdere slachtoffers met dezelfde naam zijn, ga dan na of ze uit één gezin of één familie zijn.
- Als je geen naamgenoten kunt vinden, kies dan één van de volgende families/namen: Alders, Bos, Dijk, Gerrits/Gerritsen, Hermsen, Holland/Hollander, de Jong, Lamers, Martens, Peters, Roelofs, Smit/Smits, van der Veer/Veerman/Veeren, Willems, Wolf/Wolff. (via 'uitgebreid zoeken' → achternaam.). Schrijf minstens vier namen op. Via database bij elk slachtoffer krijg je nog meer informatie.

Beantwoord dan de volgende vragen:

stap	opdracht	antwoord	p
1	Schrijf de gegevens op van de slachtoffers met eenzelfde achternaam	Naam: _____ Adres _____ Leeftijd: ____ ; overleden op _____ Naam: _____ Adres _____ Leeftijd: ____ ; overleden op _____ Naam: _____ Adres _____ Leeftijd: ____ ; overleden op _____ Naam: _____ Adres _____ Leeftijd: ____ ; overleden op _____	(2)
2	Waren er meerdere leden van de familie betrokken?	Nee/ja Zo ja: schrijf namen en leeftijd op:	(2)
3	Beschrijf de gebeurtenis waardoor de slachtoffers omkwamen. Leg uit in welke fase van de oorlog dit gebeurde.	_____ _____ _____ _____ _____ _____	(4)
4	Voeg, zo mogelijk, een afbeelding van	Print die uit en voeg die bij dit papier. Je kunt ook op onderstaande site kijken of er een bidprentje is:	(2)

Je naam: _____

Opdracht A, versie 2. *De slachtoffers*

Maak de onderstaande opdrachten in een worddocument. Zet er boven welke versie je maakt.

Je verslag moet in eigen woorden zijn, het mag dus GEEN PLAK- EN KNIPWERK!!

Let op: goed Nederlands (spellingcontrole!),

Inleveren in een mapje (met titelblad, je naam, klas, datum)!

Deadline: _____

Weging cijfer: _____

Zoek op de website www.oorlogsdodennijmegen.nl

- naar slachtoffers met jouw achternaam of die van familie of vrienden. *Als er meerdere slachtoffers met dezelfde naam zijn, ga dan na of ze uit één gezin of één familie zijn*
Voorbeeld : de naam **Alders**. Er zijn enkele tientallen slachtoffers met die naam.
- Als je geen naamgenoten kunt vinden, kies dan om te beginnen ten minste vier van de volgende namen:
Alders, Bos, Dijk, Gerrits/Gerritsen, Hermsen, Holland/Hollander, de Jong, Lamers, Martens, Peters, Roelofs, Smit/Smits, van der Veer/Veerman/Veeren, Willems, Wolf/Wolff. (via 'uitgebreid zoeken' → achternaam.). Via de database bij elk slachtoffer krijg je nog meer informatie.

Beantwoord dan de volgende vragen:

1. Bij wat voor soort gebeurtenissen zijn deze mensen omgekomen? Zoek onder de term "gebeurtenissen", waar je een uitgebreidere beschrijving vindt. Geef ook aan in welke fase van de oorlog dit was, hoe de situatie in en rond Nijmegen toen was en door wie de dodelijke actie werd uitgevoerd.
2. Liggen deze slachtoffers begraven in Nijmegen? Zo ja, op welke begraafplaats? Voeg ook zo mogelijk een foto van de slachtoffers toe en/of neem een foto van het graf en voeg ook die toe aan je verslag.
3. Kijk in de database tot welke categorie de slachtoffers horen. Hoe en wanneer worden zij herdacht? Mochten een of meer van deze slachtoffers op een monument of een gedenksteen worden herdacht (zie de website) schrijf dan de plaats op waar het monument staat. Geef ook een korte omschrijving van het monument en voeg een foto toe. Zie daarvoor ook:
http://www.4en5mei.nl/oorlogsmonumenten/zoeken/zoekresultaten/_pid/kolom1_1
4. Is dit wellicht (verre) familie van je? Informeer thuis eens en schrijf precies alle informatie op die je krijgt. Vertel er iets over in de klas.
5. In Nijmegen zijn er drie belangrijke momenten in de oorlog:
 - 22 februari 1944
 - 17 september 1944
 - 4 en 5 mei 1945

Ga na wat er toen gebeurde en waarom dat herdacht zou moeten worden.

Geef aan wat jij de belangrijkste gebeurtenis om te herdenken vindt en waarom.

6. In de oorlog werden er dagboeken bijgehouden. Maak zelf een dagboekverslag van ± 300 woorden van de gebeurtenis, waarin je duidelijk maakt wat de (familie van) mensen meemaakten bij de door jou bestudeerde gebeurtenis. Zet de datum boven je dagboekverslag.

Je naam: _____

Opdracht B : *De verwoesting*

Maak de onderstaande opdrachten in een worddocument. Zet er boven welke versie je maakt.

Je verslag moet in eigen woorden zijn, het mag dus GEEN PLAK- EN KNIPWERK!!

Let op: goed Nederlands (spellingcontrole!)

Inleveren in een mapje, met titelblad (titel, je naam, klas, datum)

Deadline: _____

Weging cijfer: ____

Onderaan opdracht B zie je een lijst met namen van straten, pleinen en in bijzondere gebouwen in het centrum van Nijmegen. Sommige straatnamen bestaan nu niet meer. Kies een straat, plein of gebouw uit en probeer na te gaan wat zich daar allemaal tijdens de oorlog heeft afgespeeld. Ga naar : www.oorlogsdodennijmegen.nl;

Lijst van straten, pleinen of gebouwen:

Bloemerstraat, Krayenhofflaan, Kronenburgersingel, Parkdwarsstraat, Stikke Hezelstraat, Valkhofplein, De Ruyterstraat (kapokfabriek), Vondelstraat, de Montessorikleuterschool, Vroom & Dreesmann (binnen V&D was ook de Deutsche Feldpost gevestigd) Firma Haspels, Schoenenwinkel Holland.

1. Zoek onder de term “uitgebreid zoeken” en daarna via “gebeurtenis”. Je kunt dan in de lijst de naam van de straat/gebouw/plein zien. Klik daarop en dan kun je zien op wat voor soort gebeurtenis jouw keuze betrekking heeft. Schrijf ook op in welke fase van de oorlog dit was, hoe de situatie in en rond Nijmegen toen was en door wie de dodelijke actie werd uitgevoerd.
2. Noteer wie er allemaal zijn omgekomen,. Hoeveel slachtoffers komen uit Nijmegen en hoeveel van buiten de stad? Zijn de slachtoffers familie van elkaar? Hoe was dan die familierelatie?
3. Zijn alle slachtoffers geïdentificeerd? Als dat niet zo is: hoe zou dat komen? Voeg enkele foto's van slachtoffers toe. Ook als er bidprentjes van slachtoffers zijn, moet je die toevoegen
(<http://www.noviomagus.nl/Oorlog/Bidprentjes/Cat/BidprentCat.html>)
4. Liggen de slachtoffers begraven in Nijmegen? Zo ja, neem een foto van het graf en/of van de begraafplaats en voeg die toe aan je verslag.
5. Kijk in de database tot welke categorie de slachtoffers horen. Hoe en wanneer worden zij herdacht? Mochten een of meer van deze slachtoffers op een monument of een gedenksteen worden herdacht (zie de website) schrijf dan de plaats op waar het monument staat. Geef ook een korte omschrijving van het monument en voeg een foto toe. Zie daarvoor ook:
http://www.4en5mei.nl/oorlogsmonumenten/zoeken/zoekresultaten/_pid/kolom1_1
6. Ga naar : www.nijmegen.nl/archief
Zoek onder Beeldbank naar het verwoeste gebouw/de straat. Maak een print van oude foto's of ansichtkaarten en ga na hoe het gebouw/de straat er nu uitziet.
Bestaan de meeste huizen van voor de oorlog nog? Noteer een aantal opvallende verschillen.
7. In de oorlog werden er dagboeken bijgehouden. Maak zelf een dagboekverslag van ± 300 woorden van de gebeurtenis, waarin je duidelijk maakt wat de (familie van) mensen meemaakten bij de door jou bestudeerde gebeurtenis. Zet de datum boven je dagboekverslag.

Je naam _____

Opdracht C : *De gebeurtenis.*

Maak de onderstaande opdrachten in een worddocument. Zet er boven welke versie je maakt.

Je verslag moet in eigen woorden zijn, dus GEEN PLAK- EN KNIPWERK!!

Let op: goed Nederlands (spellingcontrole!).

Inleveren in een mapje, met titelblad (met titel, je naam, klas, datum),

Deadline: _____

Weging cijfer: _____

Ga naar www.oorlogsdodennijmegen.nl

Kijk onder “uitgebreid zoeken” naar de “gebeurtenissen”.

Kies een *gebeurtenis* waarbij meer dan vijf slachtoffers zijn gevallen zoals bij:

22 februari 1944: het bombardement op de Krayenhofflaan 206,

de Bloemerstraat 127a, Vroom en Dreesmann , de Montessorikleuterschool ,

het stationsplein.

het verzet: aanslag op Ederveen;

frontstad september 1944 – februari 1945 het bombardement op de

Kapokfabriek , de bominslag Ganzenheuvel.

1. Beschrijf met je eigen woorden wat die gebeurtenis inhoudt. Geef daarbij achtergrondinformatie over de fase in de oorlog, de situatie in en rond Nijmegen, de positie van de Duitse bezetter en van de geallieerden.
2. Zoek een vijftal slachtoffers uit verschillende families uit en noteer hun gegevens en vertel erbij hoe ze zijn omgekomen. Geef ook aan of er meerdere slachtoffers uit één gezin omgekomen zijn. Kies slachtoffers uit die in Nijmegen nog ergens begraven liggen. Dan kun je het graf bezoeken en fotograferen.
3. Zijn er foto's beschikbaar van de slachtoffers zelf, zo ja voeg die toe aan je verslag. Kijk op <http://www.noviomagus.nl/Oorlog/Bidprentjes/Cat/BidprentCat.html> voor bidprentjes van de slachtoffers. Voeg die bij je verslag.
4. Zoals je ziet konden sommige slachtoffers niet worden geïdentificeerd. Noem minimaal drie redenen waarom dat wellicht niet mogelijk was. Zou dat in onze tijd alsnog kunnen? Motiveer je antwoord.
5. Kijk op www.nijmegen.nl/archief en zoek onder Beeldbank of je een foto of ansichtkaart kunt vinden van het pand of de panden waar de door jou gekozen gebeurtenis heeft plaatsgevonden. Maak daar een print van en voeg die eveneens toe aan je verslag. Ga met de print in de hand eerst eens kijken of het (de) gebouw(en) nog bestaan. Noteer in je verslag of dat/wel niet het geval is en wat je daar ter plaatse zoal is opgevallen.
6. Kijk in de database tot welke categorie de slachtoffers horen. Hoe en wanneer worden zij herdacht? Mochten een of meer van deze slachtoffers op een monument of een gedenksteen worden herdacht (zie de website) schrijf dan de plaats op waar het monument staat. Geef ook een korte omschrijving van het monument en voeg een foto toe. Zie daarvoor ook: http://www.4en5mei.nl/oorlogsmonumenten/zoeken/zoekresultaten/_pid/kolom1_1
7. In de oorlog werden er dagboeken bijgehouden. Maak een dagboekverslag van ± 300 woorden van de gebeurtenis, waarin je duidelijk maakt wat de mensen meemaakten bij de door jou bestudeerde gebeurtenis. Probeer je daarbij zo goed mogelijk in te leven. Zet de datum boven je dagboekverslag.

Je naam _____

Opdracht D. *De Joodse slachtoffers.*

Maak de onderstaande opdrachten in een worddocument. Zet er boven welke versie je maakt.

Je verslag moet in eigen woorden zijn, dus GEEN PLAK- EN KNIPWERK!!

Let op: goed Nederlands (spellingcontrole!),

Inleveren in een mapje met titelblad (titel, je naam, klas, datum)!

Deadline: _____

Weging cijfer: _____

1. Hoeveel Joden woonden voor 1940 in Nederland? Hoeveel Joden zijn er omgekomen? Probeer deze informatie te vinden op internet. Geef de site waar je de informatie gevonden hebt.
2. Geef in het kort en *in eigen woorden* de geschiedenis van de Joden in Nijmegen. Informatie vind je onder meer:
<http://www.jhm.nl/cultuur-en-geschiedenis/nederland/gelderland/nijmegen>
http://www.huisvandenijmeegsegeschiedenis.nl/wiki/index.php?title=Canon_van_Nijmegen en/of
<http://www.oorlogsdodennijmegen.nl/gebeurtenisinfo.asp?gebeurtenisID=21>
3. Zoek naar het monument voor de weggevoerde en omgekomen Nijmeegse Joden:
http://www.4en5mei.nl/nc4en5mei-staging/content/8882/nijmegen_joods_monument
Maak een print en voeg deze toe aan je verslag. Lees het gedicht dat er bij staat en geef *in eigen woorden* aan waar het over gaat.
4. Zoek in www.oorlogsdodennijmegen.nl naar Kitty de Wijze. Schrijf op wie zij was en wat over haar bekend is.
Probeer na te gaan of er meer slachtoffers zijn gevallen met de naam “de Wijze”. Probeer de familieverbanden te ontdekken. Welke mensen horen vermoedelijk bij elkaar?
5. Wat is er nu nog over van de Joodse gemeenschap in Nijmegen? Hoe groot is de groep, is er nog een synagoge en zo ja waar?
<http://www.jhm.nl/cultuur-en-geschiedenis/nederland/gelderland/nijmegen>

LEES ONDERSTAANDE TEKST:

Rose Jakobs, een Duits meisje geboren in 1925, was met haar ouders naar Nederland gevlucht. In de zomer van 1942 dook ze onder in Nijmegen.

De rest van het gezin zat elders, in de buurt, zij zat bij een oom, tante en neefje. Rose werd opgevangen door een onderduikgezin, en moest op de bovenverdieping van het grote huis volkomen onopvallend zijn.

Rose heeft gedurende de hele periode aantekeningen gemaakt, die pas 55 jaar na de bevrijding door haar zus zijn uitgegeven. Haar beschrijvingen geven een goed beeld van wat een onderduiker zoal kon meemaken. Een Duitse soldaat in huis, bijvoorbeeld, op 6 oktober 1942: *‘We hebben weer visite: een Duitse soldaat. Ja werkelijk, een echte Duitse soldaat. Daar sta je paf van, hè? Het is één van die mannen die hier de leiding gelegd hebben, die komt eens plaudern (= een praatje maken, kletsen).*

Gezellig. Maar niet voor ons. Wij zitten of liggen op zolder. Wat een situatie. Die Duitser moest eens weten.’

Stil zijn, altijd maar stil zijn – dat is de basisvoorwaarde voor onderduikers. Altijd is er de angst voor ontdekking. Rose schrijft, op 28 januari 1943:

‘We zitten hier op ’t ogenblik in onze kamer, terwijl hier voor onze deur een nietsvermoedende werkster schoonmaakt. Natuurlijk zijn we muisstil en spreken of fluisteren geen woord.

Ja, Oom Sam kijkt zelfs al, als ik maar even met de krant ritsel. En ik moet hoognodig mijn keel schrapen.'

Het ontbreken van vrijheid, de hele dag op elkaars lip zitten, steeds minder te eten hebben – het leven in de onderduik wordt alsmaar moeilijker en treuriger. Het is steeds niet duidelijk hoeveel langer ze kunnen blijven.

Zelfs voor de altijd optimistische Rose Jakobs, achttien jaar inmiddels, is het soms wat teveel.

Op 20 mei 1943 schrijft ze:

'Ik denk er dikwijls aan dat wij toch eigenlijk maar een betrekkelijk geringe kans hebben om levend uit deze hel van verschrikkingen te komen.

Ten eerste is er voor ons steeds het gevaar dat alles ontdekt wordt. En dan de bommen. En de Moffen. Maar dan denk ik steeds weer aan die ene zin uit het nachtgebed: "De Eeuwige is met mij en ik vrees niets."

Het lot neemt voor Rose een bizarre wending. Ondanks hevige gevechten en allerlei bombardementen haalt ze met 'haar liefsten', zoals ze haar familie steeds noemt, ongedeerd het einde.

Op 27 september 1944 ontmoeten ze een Amerikaanse soldaat, een bevrijder. Hij is Jood, het is Jom Kippoer. Bevrijders en bevrijden vallen elkaar huilend in de armen. Er wordt nog wel steeds gevochten rond Nijmegen.

Op 1 oktober zit Rose, zoals ze in haar laatste aantekening meldt, in de kelder te schuilen voor Duitse granaten. Over 2 oktober is slechts een bericht van haar zusje Esther beschikbaar:

'Wij staken over naar de Eerste Hulp-post, toen ineens een splinterbom uit een overvliegend vliegtuig op ons viel. Rose werd dodelijk getroffen, een splinter in haar hart maakte een einde aan haar veelbelovende leven. Ik was slechts licht gewond.

Ik heb de hele nacht naast haar gezeten en gewaakt en aldoor maar 'Sjema Jisrael' gezegd, hopen en biddende dat zij misschien haar ogen zou opslaan.'

Esther heeft haar zusje de volgende dag begraven in een bos. Na de oorlog is Rose herbegraven in Nijmegen op de Joodse begraafplaats aan de Postweg. Haar dagboek is uitgegeven onder de titel 'De Roos die nooit bloeide.' (R. Jakobs en E. Samuel-Jakobs, Rose Jakobs, De roos die nooit bloeide. Dagboek van een onderduikster (1942-1944), Amsterdam 1999.)

<http://www.joodsmonument.nl/person/552904/nl>

7. a. Wat zegt Rose in deze fragmenten over haar onderduikperiode? Geef elk fragment in eigen woorden weer en schrijf op wat zij meemaakt en hoe zij dit ervaart.
- b. Er staat dat haar lot een bizarre wending krijgt (= vreemde, absurde afloop). Leg dat uit.
- c. Schrijf zelf een dagboekfragment (300 woorden), waarin je aangeeft wat jou het meeste zou bezighouden of over een voorval in de door jou geschetste onderduiktijd. Zet een datum boven je dagboekfragment.

Je naam: _____

Opdracht E : *Omgekomen leerlingen.*

Maak de onderstaande opdrachten in een worddocument. Zet er boven welke versie je maakt.

Je verslag moet in eigen woorden zijn, dus GEEN PLAK- EN KNIPWERK!!

Let op: goed Nederlands (spellingcontrole!),

Inleveren in een mapje met titelblad (titel, je naam, klas, datum)!

Deadline: _____

Weging cijfer: _____

In het schoolgebouw bevinden zich twee plaquettes voor omgekomen (oud)leerlingen.

1. Schrijf de namen van de omgekomen leerlingen op en zoek op de site www.oorlogsdodennijmegen.nl gegevens over deze leerlingen. Noteer de belangrijkste gegevens. Is er een foto of bidprentje beschikbaar (zie daarvoor www.noviomagus.nl) en zo ja, voeg die dan bij je informatie.
2. Zet de verschillende gebeurtenissen waarbij deze (oud)leerlingen zijn omgekomen op een rij. Noteer daarbij of ook anderen tegelijkertijd bij dezelfde gebeurtenis zijn omgekomen en wie dat dan waren. Noteer eventuele familiebanden.
3. Is er nog een graf in de stad, maak daar dan een foto van.
4. Kies twee namen uit van wie nauwelijks iets bekend is. Ga naar het Regionaal Archief aan de Marienburg en vraag of je daar mag komen om te zoeken naar meer informatie over deze slachtoffers. Vraag of iemand je daar wegwijs kan maken en verder kan helpen. Als je informatie vindt die niet op de website staat dan is dat natuurlijk geweldig en die kun je dan aan de redactie van de website doorgeven. Houd er rekening mee – dat is eigen aan archiefonderzoek – dat je misschien geen informatie vindt.
5. Ga na via www.oorlogsmonumenten.nl welk ander monument (of monumenten) in verband kan worden gebracht met een of meer omgekomen (oud)leerlingen. Maak er een foto van en voeg die bij de door jou verzamelde informatie.
6. Worden deze leerlingen ook herdacht op school en/of in Nijmegen op de herdenkingsdagen van bijvoorbeeld de slachtoffers van het bombardement van februari 1944? Zo ja, wanneer en hoe?
7. Hoe zou een zinvolle herdenking er volgens jou uit moeten zien? Maak een opzet voor een herdenking op school van ongeveer 25 minuten. Kies daarbij passende muziek, een gedicht en schrijf een korte toespraak (± 200 woorden).
8. In de oorlog werden er dagboeken bijgehouden. Maak een dagboekverslag van ± 300 woorden van de gebeurtenis, waarin je duidelijk maakt wat die leerlingen meemaakten bij de door jou bestudeerde gebeurtenis. Probeer je daarbij zo goed mogelijk in te leven.
Zet de datum boven je dagboekverslag.